

שם המחקר: התפתחות האינטליגנציה והזיכרון בקרב מתבגרים ומבוגרים עם תסמונת דאון בזיקה לשלושה

נתיבים: לקוי, יציב או מתמשך (מפצה) ותרומת גורמים אנדוגניים ואקסוגניים למדדים אלה

שנה: 2018

מס' קטלוגי: 628

שם החוקר: נעה בוסתן בהנחיית: פרופ' חפציבה ליפשיץ

רשות המחקר: בית ספר לחינוך, אוניברסיטת בר אילן.

מגבלות המחקר והמלצות למחקרי המשך

למחקר מספר מגבלות המתייחסות למדגם ולכלי ההערכה.

- א. מחקר רוחב: המחקר הנוכחי הנו מחקר רוחב (Cross sectional study), בו נערכה בדיקה במדדי אינטליגנציה וזיכרון בין נבדקים שונים בקבוצות גיל שונות. יש להתייחס לממצאי מחקרי הרוחב בזהירות (Prasher, 1999), בעיקר בשל 'אפקט קוהורט' ('Cohort effect'). לפי אפקט זה, מיומנויות שנלמדו בעבר ע"י משתתף בגיל מסוים, יכולות לבוא כיום לידי ביטוי באופן שונה ביותר בקרב משתתף בן אותו גיל בשל שינויים בין-דוריים, תרבותיים, חברתיים וחינוכיים שחלו, במהלך השנים.
- ב. גודל המדגם: קבוצות המחקר כללו 80 נבדקים אשר חולקו ל- 20 נבדקים בכל קבוצת גיל בארבע קבוצות (21-16; 45-30; 46-59; +60). גודל המדגם נקבע בהתאם לאילוצי זמן, מסגרת המחקר ובשל מורכבות רבה באיתור אוכלוסיה ספציפית מגיל ההתבגרות ועד גיל הזהב, העונה על דרישותיו. יש לציין כי הנבדקים אותרו בין מסגרות מגוונות לאוכלוסיה של אנשים עם מוגבלות שכלית שכן לא קיימות מסגרות ייעודיות ספציפיות לאוכלוסיה עם ת"ד בלבד. איתור הנבדקים המבוגרים ביותר (+60), העונים לדרישות המחקר הנוכחי, היה אתגר משמעותי בפני עצמו ועל כן, מספר המשתתפים במדגם הנוכחי הנו נמוך יחסית.
- ג. שימוש בכלי הערכה סטנדרטיים: במחקר הנוכחי נבדקו מדדי אינטליגנציה באמצעות מבחן הוכסלר (2010), (2001), המקובל למדידת אינטליגנציה. מבחנים סטנדרטיים אלה תוקננו עבור אוכלוסיה עם התפתחות תקינה, ויתכן שהם אינם רגישים דיים, לבדיקת הבדלים בין קבוצות גיל באוכלוסיה עם מוגבלות שכלית ות"ד. מחקרים מסויימים (לדוגמא, (Devenny et al., 2000; Kittler et al., 2004a), התגברו על כך באמצעות שימוש במבחן הוכסלר לילדים, בבדיקת אוכלוסיה עם מוגבלות שכלית. במחקר הנוכחי, השתמשנו בסולם למבוגרים (WAIS) ויש ליטול בחשבון, מגבלה זו.
- ד. טווח רמת המוגבלות השכלית: במחקר הנוכחי טווח רמת המוגבלות השכלית שנבדקה בקרב אוכלוסיה עם ת"ד הנה קלה-בינונית (IQ = 50-70) בלבד.

ה. היעדר קבוצת ביקורת: במחקר הנוכחי העוסק בבדיקת נתיבי התפתחות האינטליגנציה והזיכרון מתקופת ההתבגרות (16-21), ועד לתקופת גיל הזהב (+60), בקרב אוכלוסיה עם ת"ד, לא נבדקה קבוצת ביקורת. במחקרים עתידיים יש להשוות את נתיבי ההתפתחות של אוכלוסיה עם ת"ד בהשוואה לאטיולוגיות אחרות, או לאוכלוסיה עם התפתחות תקינה.

לאור הממצאים והמגבלות במחקר הנוכחי, מומלץ לבצע מחקרי המשך לביסוס תוקף הממצאים ולהרחבתם. להלן הצעות למחקרי המשך והמלצות הקשורות לישום ממצאי המחקר הנוכחי.

א. מחקר אורך: מומלץ לתקף את ממצאי המחקר באמצעות מחקר אורך (Longitudinal study), לשם מעקב אחר ההתפתחות הקוגניטיבית של נבדקי המחקר הנוכחי במדדים השונים, מגיל ההתבגרות ועד גיל הזהב ואילך וכן לבדוק את תרומת ההשתתפות בפעילויות פנאי, בטווח האורך.

ב. גודל המדגם: על מנת להתגבר על מגבלת גודל המדגם, רצוי לכלול מספר נבדקים גדול יותר בכל קבוצת גיל במחקרי המשך עתידיים.

ג. שימוש בכלי הערכה סטנדרטיים: מומלץ להשתמש במחקרי המשך, בכלי מדידה רגישים יותר לאוכלוסיה עם ת"ד וכן להבדלים ברמות התפקוד הנמוכות, בכלים מותאמים כדוגמת מבחן ה-Rey- AVLT, (Rey, 1964) המותאם לכל טווח רמות התפקוד. כלי מדידה מותאמים אמורים לספק מידע ברור יותר באשר להבדלים הקשורים ביכולת הקוגניטיבית של אוכלוסיה עם ת"ד ושל רמות התפקוד הנמוכות.

ד. טווח רמת המוגבלות השכלית: לשם הרחבת הידע וההבנה אודות כלל האוכלוסיה עם ת"ד ולצורך קביעת מוקדי טיפול יישומיים לשיפור איכות חייהם, מומלץ לבצע מחקרי המשך לבדיקת מדדים נוספים ובקרב משתתפים עם ת"ד עם מוגבלות שכלית חמורה ועמוקה.

ה. קבוצת ביקורת: מומלץ כי במחקרים עתידיים אשר יבדקו את נתיבי ההתפתחות באוכלוסיה עם מוגבלות שכלית במדדים נוספים, אכן ייעשה שימוש בקבוצת ביקורת שתסייע לשפוך אור על נתיבי ההתפתחות גם מבחינת אחוז וקצב הירידה, לעומת תת אוכלוסיות אחרות.

אטיולוגיה: מומלץ להשוות את נתיבי התפתחות האינטליגנציה של אוכלוסיה עם ת"ד לאוכלוסיה עם מוגבלות שכלית לא"ס. השוואה זו תאפשר לבחון האם נתיבי ההתפתחות של אוכלוסיה עם ת"ד טיפוסיים לאוכלוסיה זו, אם לאו. בנוסף, מומלץ במחקרי המשך, לבדוק את נתיבי ההתפתחות בקרב אוכלוסיה עם מוגבלות שכלית

ות"ד לבין יחידים עם מוגבלות שכלית לא"ס, תסמונת וויליאמס ותסמונת האיקס השביר, ולהשוות בין האטיולוגיות השונות.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)